

A photograph of two construction workers in high-visibility yellow and black safety gear standing on a muddy construction site. The ground is wet and reflective, showing clear reflections of the workers and their equipment. A teal-colored text box is overlaid on the left side of the image.

INDIKATORER FOR HMS/SHA I BYGGE- OG ANLEGGSPROSJEKTER

VEILEDNING

1. utgave
Januar 2017

Veilederen kan lastes ned på:

statsbygg.no
vegvesen.no
noeiendom.no
banenor.no
forsvarsbygg.no

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	2
1 Definisjoner.....	4
2 Registrering	5
3 Anbefalte indikatorer	5
4 Hvilke personskader skal rapporteres.....	5
4.1 Personskade med fravær	5
4.2 Personskade med og uten fravær.....	6
4.3 Følgende skal ikke rapporteres	6
4.4 Førstehjelpsskader: Registreres ikke	6

INNLEDNING

Denne veilederen for indikatorer er laget av byggherregruppa i «Charter for en skadefri bygge- og anleggsnæring».

Målgruppen for denne veilederen er primært byggherrene, men vil også være til hjelp for entreprenørene ved deres innrapportering.

Hensikten med denne veilederen er å angi et felles verktøy som kan måle nivået på helse, miljø og sikkerhet på bygge- og anleggsplassene. Felles definisjoner av SHA-/HMS-indikatorene og ensartet innrapportering i prosjekter, er en forutsetning for at dette skal være mulig. Når nye omforente definisjoner er innarbeidet i bransjen, vil dette gi et bedre grunnlag for å måle egne SHA-/HMS-prestasjoner og sammenligne seg med andre byggherrer/prosjekter.

Veilederen beskriver hvordan SHA-/HMS-indikatorer skal beregnes på prosjektnivå. Den beskriver ikke hvordan entreprenører og andre virksomheter skal beregne HMS-indikatorer for egen virksomhet.

Utgangspunktet for veilederen er de SHA-/HMS-indikatorene som er mest vanlig å bruke pr i dag; H1-, H2- og F-verdier.

Det er viktig å være klar over at indikatorene ikke gir fullstendig bilde av sikkerhetsnivået på en byggeplass. Videre er det også viktig å vite at indikatorene vil variere med størrelsen på et byggeprosjekt. En fraværsskade i et lite byggeprosjekt, vil gi stort utslag på verdiene i forhold til et stort prosjekt med mange arbeidstimer.

HMS-indikatorene bør benyttes for å se på trender og utvikling, samt som bakgrunnsmateriale for læring og forbedringsarbeid. De bør ikke brukes som kvalifiserings- eller tildelingskriterier ved anskaffelser, men som grunnlag for dialog i pågående prosjekter om SHA-/HMS-resultater.

Byggherreforskriftens virkeområde legges til grunn for hva som skal rapporteres av timeverk, uønskede hendelser, mv i prosjekter. Entreprenøren skal skille mellom rapportering for egen virksomhet og hva som skal rapporteres til byggherre.

Denne veilederen gir retningslinjer for rapportering i et prosjekt, men fritar ikke arbeidsgiver fra rapporteringsplikt til myndighetene (politi, Arbeidstilsyn, DSB, NAV mv).

Beredskapsvakt høyspenning
Foto: Øystein Grue

1. DEFINISJONER

Arbeidsrelaterte personskader

Plutselige eller akutte og uventede skader som oppstår i utøvelse av arbeidsoppgaver på arbeidstedet.

Arbeidssted

Med arbeidssted menes bygge- eller anleggsplassen med tilhørende riggområde, anleggsveger, parkeringsplasser, deponi/lager/verksted samt naturlig tilhørende vegstrekninger mellom disse.

Arbeidstimer

Timeverk som utføres av hovedleverandør, underleverandør og innleide arbeidstakere i leverandørkjeden på arbeidstedet. Prosjekteringstimer skal ikke medregnes.

Foto: Forsvarsbygg

Byggherre (eller bestiller)

Med byggherre menes enhver fysisk eller juridisk person som får utført et bygge- eller anleggsarbeid.

F-verdi

F-verdien viser frekvensen av antall arbeidsrelaterte fraværsdager per million arbeidstimer.

Fraværsdager

Planlagte arbeidsdager som den skadede blir fraværende som følge av personskaden.

Førstehjelpsskader

Mindre skader som ikke trenger behandling av medisinsk personell.

H1-verdi

H1-verdien viser frekvensen av arbeidsrelaterte personskader med fravær per million arbeidstimer.

H2-verdi

H2-verdien viser frekvensen av totalt antall arbeidsrelaterte personskader per million arbeidede timer. H2-skader utgjør dermed summen av arbeidsrelaterte personskader både med og uten fravær.

Hovedleverandør (hovedentreprenør)

Entreprenør eller leverandør som har påtatt seg et oppdrag for byggherre (bestiller) og som har en eller flere underleverandører til å utføre en del av oppdraget.

Innleid arbeidstaker

Arbeidstaker som er innleid fra bemanningsforetak eller fra virksomhet som ikke har som formål å drive utleie.

Leverandørkjede

Med leverandørkjede menes alle ledd; hovedleverandør, underleverandører, innleide arbeidstakere, vareleverandører og transportører

Underleverandør (underentreprenør)

Entreprenør eller leverandør som utfører en del av det oppdraget som er avtalt mellom hovedleverandør og byggherre (bestiller). Omfatter også enkeltpersonforetak.

Personskader på prosjekt

Alle personskader som skjer på arbeidstedet, uavhengig om arbeidstimer er ført for den skadede på prosjektet.

Vareleverandør og transport

Personell som utfører vareleveranser eller transportvirksomhet til/fra eller innenfor arbeidstedet.

2. REGISTRERING

Alle personskader med og uten fravær, inklusive dødsfall, og arbeidede timer på arbeidstedet skal registreres. Dette gjelder hele leverandørkjeden som utfører arbeid på arbeidsstedet. Innrapportering skal skille mellom hovedleverandør og leddene under. Dette gjelder også innleide arbeidstakere.

3. ANBEFALTE INDIKATORER

Fraværsskedefrekvens H1	$H1 = \frac{\text{antall skader med fravær} \times 1\,000\,000}{\text{antall arbeidstimer}}$
Personskadefrekvens H2	$H2 = \frac{\text{antall skader med og uten fravær} \times 1\,000\,000}{\text{antall arbeidstimer}}$
Fraværskadefrekvens F	$F = \frac{\text{antall fraværsdager} \times 1\,000\,000}{\text{antall arbeidstimer}}$

4. HVILKE PERSONSKADER SKAL REGISTRERES

Alle arbeidsrelaterte personskader skal rapporteres. Dette skilles mellom skader med fravær og uten fravær.

For arbeidsskader der fraværet oppstår på senere tidspunkt, skal disse inkluderes i fraværsskedefrekvensen, såfremt fraværet kan knyttes direkte til skaden.

4.1 Personskader med fravær

Personskade med fravær defineres som arbeidsrelatert skade, som har ført til fravær ut over skadedagen (egenmeldt og eller sykemeldt).

Dødsulykker hos hovedleverandør eller i resten av leverandørkjeden teller som en personskade med fravær og skal fremgå tydelig i rapporteringsrutinene.

En dødsulykke regnes som 230 fraværsdager. Dersom det er flere dødsfall i en ulykke skal disse regnes enkeltvis.

Kommentar:

Dersom dagen etter skaden benyttes til å oppsøke lege eller foreta enkel behandling uten sykemelding eller egenmelding, regnes ikke skaden som personskade med fravær.

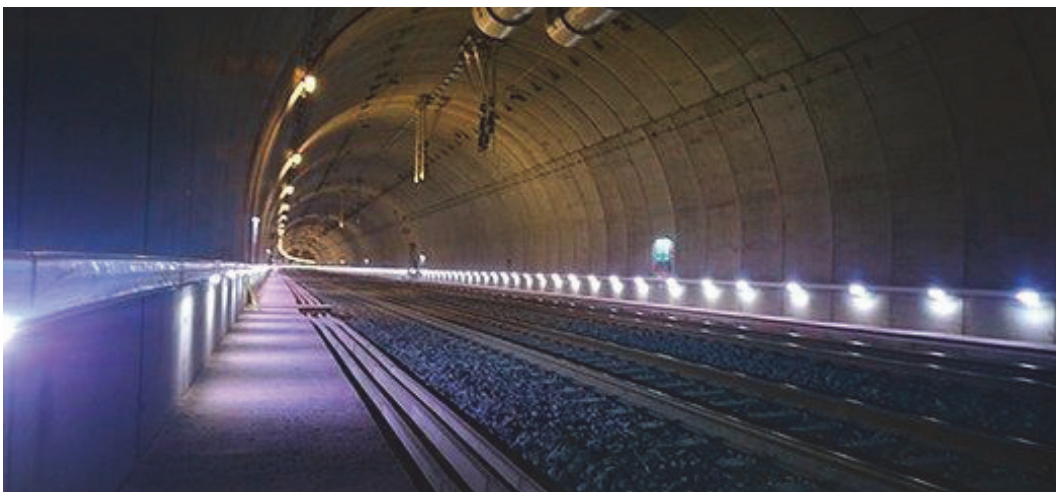

Foto: Torben Trogstad

4.2 Personskade med og uten fravær

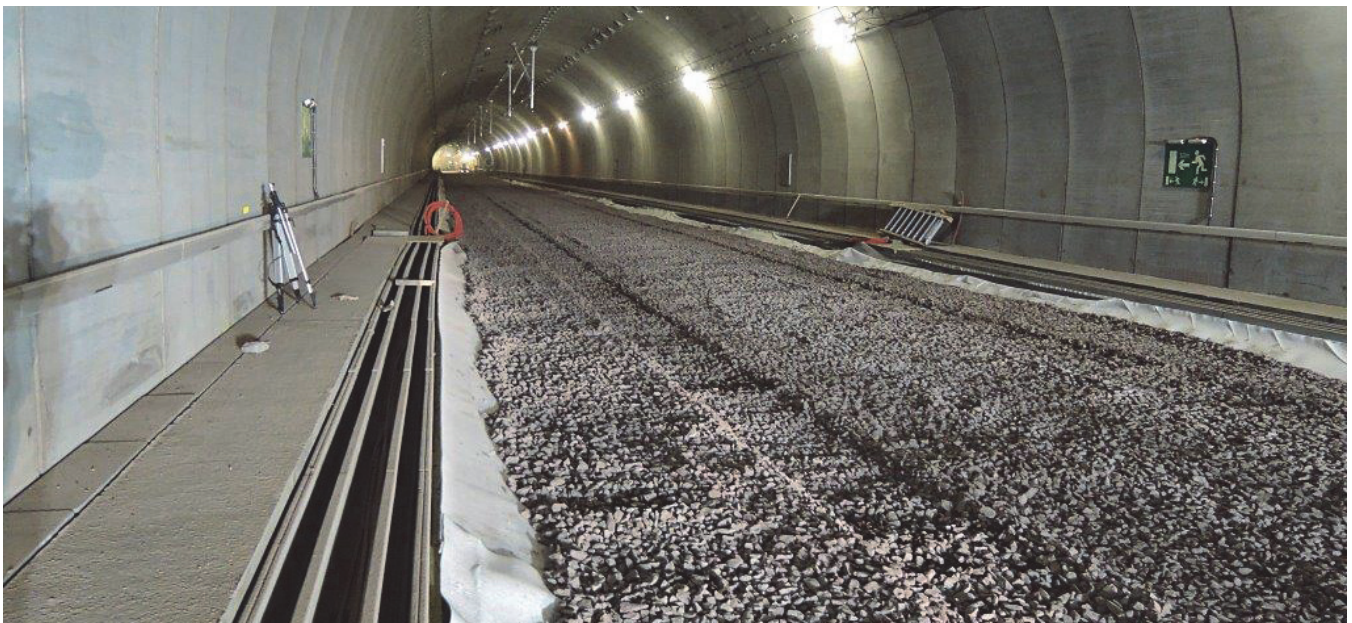
En personskade uten fravær regnes som en arbeidsrelatert skade som har ført til:

- Nødvendig medisinsk behandling av medisinsk personell. Diagnostisering alene regnes ikke som behandling
- Begrensinger i arbeidsevne
- Omplussing på grunn av midlertidig redusert evne til å utføre sitt vanlige arbeid i henhold til oppsatte arbeidsplaner

4.3 Inngår ikke i statistikkregistrering

4.3.1 Muskel- og skjelettskader

Muskel- og skjelettplager skal ikke innrapporteres, til tross for at de kan være arbeidsrelaterte. Muskel- og skjelettplager har som regel oppstått gradvis over tid ved overbelastning av muskler, sener og annet bløtvev. Dersom det oppstår en plutselig skade i forbindelse med arbeid, kan det utvikle seg til en muskel- og skjelettplage. Det er da den plutselige, akutte og uventede arbeidsskaden som skal innrapporteres, ikke tidligere eller senere muskel- og skjelettplager. "Kink" eller "forstrekninger" oppstått under bæring, løfting eller lignende regnes i alminnelighet ikke som arbeidsskade. Unntaket er hvis det har oppstått noe "ulykkesartet" som skyldes en plutselig eller uventet ytre begivenhet (ulykke) i forbindelse med arbeid.

Ballastpukk i tunnel Foto: Eivind Haugan

4.3.2 Førstehjelpsskader

Det kan være skade som den skadde selv ordner, eventuelt sammen med førstehjelper. Skylling etter kjemikaliesprut, nedkjøling av varmpåvirkning, fjerning av flis og plastre eller forbindelse av mindre sår er eksempler på førstehjelpsskader. Konsekvensene av skaden er minimale og av en slik karakter at den ansatte kan gjenoppta sitt vanlige arbeid samme dag eller dagen etter. En skade er førstehjelpsskade selv om den er behandlet av medisinsk personell, dersom medvirkning fra medisinsk personell ikke var påkrevet, for eksempel dersom en leges behandling er begrenset til å trekke ut en flis i en finger og sette på et plaster.

Det anbefales likevel at førstehjelpsskader registreres som nestenulykke/farlig forhold eller tilløp til SHA-/HMS-relaterte avvik. Dette for forebyggende arbeid.

VEDLEGG**Medisinsk behandling og førstehjelp**

Tabellen viser eksempler på hva som kan anses som medisinsk behandling og førstehjelp.

Normalt ansett som medisinsk behandling	Normalt ansett som førstehjelp
Anvendelse av antiseptikum under andre eller påfølgende besøk hos medisinsk personell	Anvendelse av antiseptikum under første besøk hos medisinske personell
Behandling fra medisinsk personell av første, andre eller tredje grads forbrenning	Forbrenning uten behandling fra medisinsk personell
Anvendelse av sting	Anvendelse av bandasje under første besøk hos medisinsk personell
Anvendelse av hefteplaser eller strips i stedet for sting	Bruk av elastisk bandasje under første besøk hos medisinsk personell
Fjerning av fremmedlegemer som sitter fast i øye	Fjerning av fremmedlegemer som ikke sitter fast i øye og hvis bare øyeskylling er nødvendig
Fjerning av fremmedlegemer fra sår, hvis prosedyren er komplisert på grunn av sårets størrelse eller plassering	Fjerning av fremmedlegemer fra sår, hvis prosedyren er ukomplisert, f.eks. med pinsett
Bruk av medisiner lege har tilordnet, både reseptbelagte og ikke reseptbelagte. Dette med unntak av en enkelt dose ved første besøk for mindre skade eller ubehag	Bruk av medisiner uten tilordning fra lege
Anvendelse av varme eller kalde omslag under andre eller påfølgende besøk hos medisinsk personell	Anvendelse av varme eller kalde omslag ved første besøk hos medisinsk personell
Kutte bort død hud - kirurgi	Anvendelse av salver til skrubbsår for å forebygge uttørring eller sprukken hud
Opptak til et sykehus eller tilsvarende legevakt for behandling	Observasjon av skader under besøk hos medisinsk personell
Strømgjennomgang som medfører medisinsk behandling pga. akutt eller kronisk skade på hjerte- og karsystem, nervesystem, muskel- og skjelettsystem og hud (brannskader)	

 Forsvarsbygg

BANE NOR

 STATSBYGG

 **NORSK
EIENDOM**

Statens vegvesen